

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

Posudek na závěrečnou práci Bc. Marka Sikory

na téma

Zur korpusbasierten Kontrastierung naher Synonyme

Předkládaná diplomová práce se zabývá korpusovou analýzou dvou párů blízkých synonym *verschieden – unterschiedlich* a *bedeutend – bedeutsam*. Cílem práce je vyhodnotit míru sémantické podobnosti u obou párů a kriticky zhodnotit jejich lexikografické zpracování ve vybraných slovnících s ohledem na využitelnost a jednoznačnost výkladu.

Pro lexikografické porovnání bylo vybráno několik slovníků jednojazyčných i překladových, jejichž výběr se jeví vzhledem k cíli práce relevantní. Analýza obou párů blízkých synonym probíhala za pomoci korpusových nástrojů, jejichž výběr i způsob využití lze jednoznačně ocenit. Jedná se především o využití korpusového manažeru COSMAS II. pro vyhledání každého ze synonym v určených syntaktických pozicích (atributivní, predikativní a adverbialní), dále kookurenční analýzy pro získání nejběžnějších kolokátorů každého zkoumaného synonyma, využití nástrojů self-organising maps (SOM) a contrast-near-synonyms (CNS) pro grafické zobrazení shod a rozdílů při užití všech synonym a možností paralelního korpusu InterCorp, jehož doklady umožnily bilingvní srovnání využití vybraných synonym a jejich českých ekvivalentů. Na tomto místě je třeba vyzdvihnout, jakým způsobem autor ovládl práci se všemi výše zmíněnými korpusovými nástroji.

Práce má jasnou a logickou strukturu. V úvodu se autor zabývá výkladem pojmu *synonymie* a pojmů příbuzných, následně se věnuje metodologii a představuje hlavní korpusové nástroje své analýzy. Empirická část vychází z analýzy slovníkových lemmat vybraných synonym a je následována korpusovou rešerší každého ze synonym vždy v pořadí 1) vyhledání v korpusu DeReKo v atributivní, adverbialní a predikativní pozici, 2) kookurenční analýza a sběr prvních pěti primárních kolokátorů, 3) SOM + CNS, 4) vyhledání a analýza synonym s jejich nejběžnějšími kolokátory v InterCorpu. Oba synonymní páry jsou následně opatřeny mezizávěrem, který shrnuje zjištěná fakta. Na závěr práce autor vyzdvihuje nejdůležitější zjištění a vyhodnocuje též platnost hypotézy stanovené úvodem. Seznam použité literatury obsahuje díla relevantní a lze ho hodnotit jako dostatečně rozsáhlý pro účely této diplomové práce.

Práce je psána výbornou němčinou. Autorův styl je sice úsporný, ale věcný a vždy relevantní. Na některých místech je jazyková úspornost možná až nadměrná a čtenáři tak mohou chybět podstatná myšlenková přemostění (obzvláště čtenáři, který nedisponuje dostatečnou znalostí práce s užitými korpusovými nástroji), např. chybí provázanost mezi textem na str. 14 a následujícím textem na str. 15, dále na str. 17 přebrané definice SOM a CNS, které nejsou opatřeny dalším komentářem a využitelností vzhledem k cíli práce, podobně na str. 19 dle mého nedostatečné vysvětlení rozdílu mezi korpusy TAGGED-C a TAGGED-C2, z nichž

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

vyplývala nutnost dvou samostatných analýz a jejich následného průměrování. Naopak pasáže výkladů synonym ze slovníků jsou sice přesné, ale dost rozvláčné. Zde by možná stála za úvahu nějaká syntéza dat ze slovníků na místo jejich doslovného přepisování. Práce je psána vhodným odborným stylem, který ruší snad jen užití dvou rétorických otázek na str. 42, které sice svědčí o autorově zápalu při řešení práce, ale do odborného textu se příliš nehodí. Úprava práce je vyhovující, typografické náležitosti jsou v pořádku, pouze na str. 31 a 32 zůstaly nadpisy kapitol samostatně na konci stránky.

Po obsahové stránce má práce velkou výpovědní hodnotu, z textu je patrné, že analýzy jsou zpracovány velmi pečlivě. Nezůstává jen u popisu zjištěného, autor se také zamýšlí nad možnými lexikografickými důsledky zjištěného, propojuje svá zjištění s teoretickými úvahami uvedenými v úvodu práce a prokazuje tak schopnost o tématu přemýšlet, kriticky na něj nahlížet a vyvozovat patřičné závěry.

Při čtení práce vyvstalo několik otázek či komentářů, které uvádím níže a které by si zasloužily komentář při obhajobě:

- 1) V kapitole 1 se kromě výkladu synonymie autor věnuje také paronymii a uvádí zde několik teoretických výkladů. Zde mi chybí autorův názor, ke kterému z výkladů pojmu paronymie se přiklání a proč.
- 2) V kapitole 2.3. odstavec 1 autor popisuje, jak dospěl k výběru 15 kolokátorů pro každé ze synonym (vždy pět pro každou ze syntaktických pozic). Jednalo se v každé syntaktické pozici o odlišných pět kolokátorů? Nestalo se, že by např. pro dvě různé syntaktické pozice byl nalezen týž kolokátor?
- 3) Zdá se být relevantní, aby bylo zajištěno, aby vyhledávání v InterCorpu probíhalo v originálních německých textech, nikoli v jejich překladech z cizích jazyků. Bylo toto omezení textů nastaveno? Pokud ne, proč? Je to vůbec relevantní požadavek? (Z dalšího textu vyplývá, že prohledávány byly i texty do němčiny přeložené, srov. str. 53, kde je uveden doklad z knihy Fimfárum J. Wericha přeložené do němčiny.)
- 4) Na str. 19 autor uvádí, že v rámci kookkurenční analýzy byly generovány kolokátory v různých morfolozických tvarech (größere, größeren) a bylo třeba je sjednocovat, pokud se jednalo o týž kolokátor. K tomu ale slouží funkce „Lemmatisierung verwenden“ v tabulce nastavení kookkurenční analýzy. Proč nebyla použita? Mělo to nějaký důvod?
- 5) Pro vyhledávání v InterCorpu byl pro autora určující tvar syntagmatu, který vygenerovala kookkurenční analýza. Ta však modeluje vždy jen jeden syntagmatický vzor, jehož poměrné zastoupení ve všech dokladech s daným kolokátorem je znázorněno procenty na začátku syntagmatického vzoru. Bylo bráno v potaz, že syntagmatický vzor mající méně než 100 % může tedy pod sebou obsahovat i jiná syntagmatická schémata?
- 6) Na str. 23 autor uvádí, že SSJČ neviduje sloveso *lišit (se)*. V tomto tvaru nikoli, ale v hesláři SSJČ je starší tvar slovesa *lišiti (se)* (ověřeno v internetové verzi SSJČ na webových stránkách ssjc.ujc.cas.cz dne 31. 8. 2018).

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

- 7) Ve zkoumaných českých ekvivalentech pro synonymní dvojici *bedeutend* – *bedeutsam* chybí dle mého názoru český ekvivalent *význačný* (přestože se v některých slovnících objevuje ve výkladové části). Jaký je autorův názor na tento ekvivalent a jeho možné jeho použití při překladu *bedeutend*, resp. *bedeutsam*.

S přihlédnutím k výše popsanému hodnotím předloženou diplomovou práci Bc. Marka Sikory jako velmi zdařilou a navrhuji předběžně hodnocení „výborně (1)“, které může být ovšem upraveno v závislosti na průběhu obhajoby.

Mgr. Věra Hejhalová, Ph.D.
Praha, 31. 8. 2018